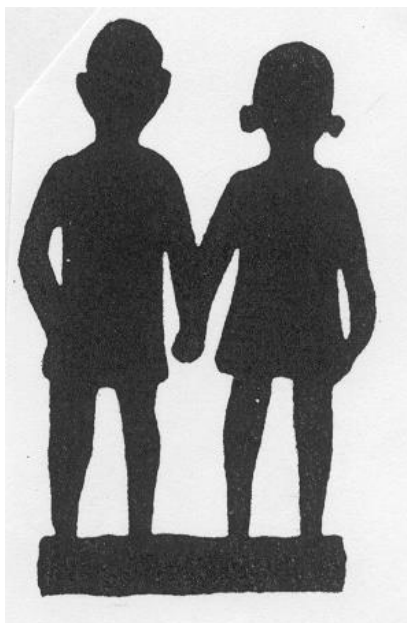

OM SORG PLAN FOR BROSKOLEN

*For at tage del i
kræves ikke et overmenneske -
kun et medmenneske.
Alligevel er det legalt ikke at kunne,
bare man sikrer sig, at en anden tager over.*

Når en elev dør

Kommunikation:

- den, der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter klasselæreren
- klasselæreren kontakter ledelsen
- ledelsen kontakter SFO, sygeplejersken, servicemedarbejdere m.fl.

Hvem har ansvaret?

Klasselæreren:

- afklaring med hjemmet
- information til klassen
- kontakt til professionelle
- information til klassens forældre

Afklaring med hjemmet

Klasselæreren tager kontakt til hjemmet og tager evt. på hjemmebesøg for at få:

- konkrete facts om, hvad der er sket - eventuelle rygter manes dermed også til jorden
- at vide, om der er oplysninger, der ikke må videregives til skolen/eleverne
- oplyst, hvad klasselærer/skolen/SFO kan hjælpe med
- fortælle, hvad der vil ske på skolen i løbet af den første dag
- afklaring på, om forældrene ønsker at deltage i forløbet
- oplysninger om begravelsen (herunder sørge for blomster).

Klasselæreren + evt. andre lærere fra klassen + en repræsentant fra ledelsen + de klassekammerater, der måtte ønske det, **deltager i begravelsen**, med mindre de pårørende frabeder sig det.

Information til klassen

- Klasselæreren **samt** en anden ressourceperson **skal** være i lokalet, når de første elever ankommer.
- Man taler **meget grundigt** om, hvad der er sket, og rygter manes til jorden.
- Man snakker med eleverne om den døde. Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både positive og negative oplevelser. Det er en god idé at lade eleverne lave et materiale om den døde til forældrene. Det kan være breve, digte, tegninger og små historier. Hvis det føles naturligt, kan der bruges materialer fra materialekassen.
- Der skal være mulighed for også at lave aktiviteter, der ikke har med død at gøre.
- Børnene skal informeres om begravelsen. Præsten kan evt. komme i klassen og fortælle om denne, inden den finder sted.

Information til klassens forældre

Forældrene informeres grundigt om dødsfaldet og begravelsen. Informationen kan, afhængig af klassetrin, gives skriftligt (se materialekassen) eller på et møde. Så hurtigt som muligt efter dødsfaldet udsendes en lille pjece til forældrene om børns sorgreaktioner (se materialekassen).

Ledelsen:

- Informationer til medarbejdere - flagning - blomster
- Indkaldelse til og afholdelse af fælles mindestund

Information til medarbejdere

- Meddelelsen til SFO-personale gives af lederen af SFO ved dagens begyndelse.
- Meddelelsen til lærerne gives af ledelsen inden skoledagen begynder.
- Meddelelsen til servicepersonalet gives af sevicelederen ved dagens begyndelse.
- Kasselæreren frigøres til at være i klassen hele dagen.

BROSKOLEN

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

- Klasselærerne går herefter i klasserne og informerer eleverne om, at der er sket et dødsfald, og at der skal være en mindestund. Vær opmærksom på, at der kan være reaktioner pga. tætte relationer til børn/søskende i andre klasser.
- Ledelsen skal sørge for besked om flagning og at **skolen** sender blomster.

Afholdelse af mindestund for hele skolen

- Ledelsen giver eleverne besked om dødsfaldet. Meddelelsen gives så detaljeret og nænsomt som muligt.
- Der synges en sang/holdes en tale/læses en historie eller fortælles et digt (se materialekassen).
- Spørgsmål afklares.
- Klasselærerne følger eleverne til klasselokalet og bliver hos dem timen ud (mindst), og ellers så længe, som der måtte være behov.

Hvis dødsfaldet sker i en ferie

Kommunikation:

- den medarbejder, der først får kendskab til dødsfaldet kontakter ledelsen, klasselæreren, en anden af klassens lærere eller en ansat i SFO

Den person, som er nærmest til det i ferien, sørger for:

- kontakt til hjemmet
- blomster til og deltagelse i begravelsen
- skriftlig information til klassens forældre, SFO, ledelsen og klassens øvrige lærere

Mindestund arrangeres den første dag efter ferien. Forløbet i klassen foregår også den første dag efter ferien.

Når en elev mister mor/far eller søskende

Kommunikation:

- den, der først får kendskab til dødsfaldet, kontakter klasselæreren
- klasselæreren kontakter ledelsen
- ledelsen kontakter klassens øvrig lærere + relevante klasselæreren, SFO, sygeplejerske, servicemedarbejdere m.fl.

Hjemmet

Klasselærer/ledelse/SFO's leder kontakter elevens hjem. På et passende tidspunkt aflægges evt. et besøg med den hensigt at:

- samle konkret viden om, hvad der er sket, og hvordan den aktuelle situation er. Det er en god idé at være to lærere i kontakten med hjemmet for gensidigt at kunne støtte og aflaste hinanden.
- afklare, hvad familien og barnet ønsker, at kammeraterne skal vide, og hvordan de skal have det at vide
- informere om, hvad der er foregået i klassen/skolen
- afklare praktiske ting omkring ritualer i klassen og på skolen, begravelse m.m.

Klasselæreren bør overveje, hvordan eleven skal vende tilbage til klassen, og hvordan eleverne skal forholde sig, når det sker.

Information til klassen

Klasselæreren varetager informationerne til elevens klasse. Det er vigtigt at være opmærksom på klassens reaktion og give eleverne mulighed for at snakke. Læreren frigøres evt. den første dag. Kan klasselæreren ikke være til stede, skal det være en anden person, som er nært knyttet til klassen (evt. anden lærer eller SFO repræsentant).

Når eleven kommer i skole igen efter dødsfaldet, skal denne i klassen opfordres til at tale/fortælle om det, der er sket. Dette kan forgå enten alene, sammen med en pårørende eller med en anden ressourceperson. Det er vigtigt, at så mange af eleverne som muligt deltager i snakken, så det ikke bliver et tabuemne.

Klasselæreren aftaler med eleven og familien, hvad klassen/skolen kan gøre for at hjælpe eleven gennem sorgen (=omsorg). Opfølgning skal ske efter aftale med efterlevende voksne og barn. Det anbefales at have løbende kontakt mindst en gang pr. måned med familien om, hvordan det går med barnet i skolen/hjemmet.

Skolens øvrige klasser informeres kort om dødsfaldet

Afhængig af situationen (ulykke eller lignende) gives denne information af klasselærerne samtidig med at elevens klasse informeres. **Det er vigtigt, at ALLE får besked på samme tid!!!**

Begravelsesdagen

Det bør overvejes at tage en snak med eleverne om, hvordan en begravelse foregår. Eleverne kan evt. bidrage til snakken med egne erfaringer og/eller med deltagelse i begravelsen. **Klasselærer og/eller repræsentanter fra ledelsen deltager i selve begravelsen, med mindre de pårørende frabeder sig dette.**

Når en elev mister andre, som står dem nær

Børn får tidlig kontakt med andre mennesker. Det er naturligt at regne med, at børn også vil kunne reagere stærkt, hvis mennesker, som står dem nær, forsvinder/dør. Det kan handle om bedsteforældre, venner eller ved skilsmisser. **Vær opmærksom på, at der kan komme sene reaktioner på det skete!!!**

Enesamtaler

Det er vigtigt, at eleven har en på skolen/SFO at tale med om sin sorg. Klasselæreren/SFO-repræsentanter kan have enesamtaler med eleven. **Vær en god lytter!**

Hjemmet

Hvis det føles naturligt, kontaktes hjemmet. Det kan være godt for hjemmet at vide, at skolen/SFO prøver at hjælpe deres barn i sorgen. **Klasselærere og ansatte i SFO skal huske at orienter nyansatte!**

Når en ansat dør

Når en ansat dør pludseligt eller efter længere tids fravær, følges den del af nedenstående, som passer ind i forhold til afdødes arbejdsområde. Ledelsen sørger for den nødvendige kontakt til andre medarbejdere, for at komme frem til, hvad der skal iværksættes.

Flagning

Skolen flager på halv stang på selve dødsdagen. Der flages på halv på begravelsesdagen.

Afdødes familie

Ledelsen tager kontakt til familien for

- at hjemmet får at vide, hvad skolen påtænker at foretage sig i anledning af dødsfaldet
- at give de efterladte mulighed for at komme frem med, hvad de forventer af skolen i denne situation

Samme dag sendes en varm hilsen fra skolen.

Information til de ansatte

- Ledelsen kontakter alle og får samlet de ansatte ved skolen til et kort møde før skolestart.
- Ledelsen skaber rammen om samværet. Skolens ansatte har en stund sammen, hvor man mindes den afdøde.
- Ledelsen informerer om, hvordan skolen vil forholde sig m.h.t. denne dag, herunder hvilke informationer, der skal gives til eleverne. **Alle informationer skal være klare og præcise, for at undgå misforståelser!**
- Ansatte, som rammes af sorgen, og som ikke formår at gennemføre en sædvanlig skoledag, fritages for dette.
- Send ikke elever hjem, men find alternative løsninger. Slå evt. flere klasser sammen.

Børns forhold til døden

3 - 5 år

Døden er ikke noget uigenkaldeligt - det er en slags fravær eller et liv et andet sted.

5 - 9 år

Barnet forstår, at døden er noget definitivt. Forestiller sig ofte døden som en person, tænker over, hvordan det mon er at være død, og blander ofte virkelighed og fantasi.

9 - 11 år

Barnet spekulerer på, hvad der sker efter døden. Angsten for selv at dø kan være stor. Indtil 10-års alderen kan barnet have magisk tankegang og tro, at det selv har indflydelse på det, der sker.

11 - 13 år

Barnet er ofte i stand til at forstå døden som noget uundgåeligt, men det kan beherske eller fortrænge sin angst. Hvis barnet fornemmer, at døden er tabu, er der chance for, at det holder det sine tanker og følelser skjult.

Sorgens 4 faser hos unge og voksne

- 1) Chocktilstand. Med sin forstand forstår man, og man kan fortælle andre om det skete/den mistede. Følelsesmæssigt er tabet ikke rigtigt gået op for en, og det kan føles som en ond drøm. Man kan veksle mellem at være helt klar og at benægte virkeligheden.
- 2) Følelse af stor sorg, vrede i forhold til den døde, bitterhed, skyldfølelse, forladthed og ensomhed.
- 3) Man begynder at forholde sig til realiteterne. Tabet er endeligt, og man begynder at lære at leve et liv uden den mistede.

- 4) Ny orienteringsfase - man vender sig mod fremtiden og er parat til at indgå i nye forhold. Man lever med en erfaring om, at livet ikke er sorgløst og med et minde om den mistede.

Selvom man er kommet igennem en fase, kan man godt "falde tilbage" til den igen. Det tager 1 - 2 år at gennemleve disse faser.

Børns reaktioner

Børn reagerer ofte meget anderledes, end vi voksne forventer.

Et barns første reaktion kan godt være glæde eller måske bare vrede. Det er vigtigt at lade barnet være i den følelse, det har og ikke fortælle det, at det skal føle noget andet.

Når barnet er kommet sig over glæden eller vreden, bliver der plads til sorgen. Nogle børn lever sorgen ud og bliver aggressive, andre bliver indadvendte, mere passive, og der kan være klager over hovpine, mavepine eller lignende.

Indlæringssevnen nedsættes eller går helt i stå i en periode.

Handlinger

Vær ikke bange for at snakke med barnet om sorgen og den mistede. Du skal ikke være bange for at gøre barnet ked af det - barnet ER ked af det, og det er godt at få lov til at græde. Vis barnet, hvis du selv er ked af det, og giv barnet mulighed for selv at sætte ord på sine triste følelser. Hvis barnet ikke er i stand til at snakke om sine følelser, så hjælp det med at sætte ord på eller snak om den døde: "Hvordan var det nu I gjorde..... da....levede?" eller "Hvad tror du....ville have sagt/gjort?"

Børn sørger i "klumper" - de kan gå ind og ud af sorgen, så vi voksne kan blive forvirrede og tro, at så er det nok ikke så slemt for dem at miste. Samtidig er børn loyale og overbærende, og de kan undertrykke deres egne behov, hvis de oplever, at vi

BROSKOLEN

FAABORG-MIDTFYN
KOMMUNE

voksne har svært ved at vise nærhed, omsorg og snakke med børnene om det skete og om deres sorg.

Børn har ofte svært ved at bede om hjælp, men det er meget vigtigt, at de får lov til at græde og snakke om den døde og om sorgen. Hvis ikke, får barnet følelsen af at være forladt, alene med sorgen eller svigtet af de voksne, som er omkring det.

Udenpå ser det ud, som om barnet klarer det flot, men indvendigt er de (måske) kaos. Barnet er måske i stand til at klare at holde facaden, indtil det senere i livet møder en ny krise, så vil de gamle, glemte følelser dukke op igen.

Kontakt til professionelle (i samråd med ledelsen)

Inge Dalsgård, provst og sognepræst	Sdr. Nærå Kirke	tlf. 6599 1164
Jens Buchwald Andersen, sognepræst	Sdr. Nærå Kirke	tlf. 6615 5213
Karin Hasling, sognepræst	Årslev Kirke	tlf. 6599 1066
Karin Hasling, sognepræst	Sdr. Højrup Kirke	tlf. 6599 1066
Karin Larsen, sognepræst	Søllinge Kirke	tlf. 65 98 19 85
Birte Jacobsen, sognepræst	Rolfsted Kirke	tlf. 6598 2003
Ina Balle Aagaard, præst	Sdr. Nærå Valgmenighed	6599 1102
BUR / PPR		tlf. 7253 3000

**Planen deles ud til samtlige medarbejdere. Husk nye!
Kopi af planen vil være at finde på Lærerintra.
Revideres/repeteres en gang årligt af PR/MED/SB's respektive
mødeledere.
Materialekassen står på lærerværelset og indeholder: Om sorg
plan**

Rev. 2. april 2015